

O B S A H

1. ÚVOD /Zelenka V./	
Definice fyziologie jako biologické vědy. Rozvoj	str. 11
Význam marxisticko-leninského učení ve fyziologii	11
Fyziologické řízení funkcí	12
2. KREV /Zelenka V./	
Obecná charakteristika krve jako součásti vnitřního prostředí	13
Funkce krve. Množství krve	13
Krevní tělíška. Hemoglobin	14
Červené krvinky. Množství. Funkce	14
Bílé krvinky. Druhy a množství. Funkce	16
Krevní destičky. Množství. Funkce	18
Srážení krve. Sedimentace krve	18
Krevní plazma. Složení	20
Krevní skupiny. Určování krevních skupin	21
Řízení krvetvorby	23
3. KREVNÍ OBĚH /Zelenka V./	
Srdce, složení. Velký a malý oběh krevní	25
Fyziologické vlastnosti srdce /automacie, rytmicita, dráždivost, vodivost, stažlivost/	26
Srdeční revoluce. Systola a diastola	28
Zevní projevy srdeční činnosti. Počítání tepové frekvence. Poslech srdce	29
Elektrokardiografie, snímání akčních potenciálů	32
Srdeční práce. Systolický a minutový srdeční objem	
Cévy. Hemodynamika. Rychlost proudění krve	33
Krevní tlak	34
Měření krevního tlaku	35
Žíly a vlásenice	38
Řízení činnosti srdeční a oběhové	39
4. DÝCHÁNÍ /Zelenka V./	
Zevní a vnitřní dýchání. Složení dýchací soustavy	43
Plicní ventilace. Typy dýchání. Pneumotorax	44
Počítání dechové frekvence	45

Měření vitální kapacity plic. Spirometrie	str. 48
Spirografie	49
Výměna plynů v plicích. Přenos dýchacích plynů krví	51
Řízení dýchání	53

5. TRÁVENÍ / Zelenka V./

Přehled trávicí funkce. Složení trávicí soustavy	55
Dutina ústní. Sliny. Řízení sekrece slin.	56
Polykání	57
Žaludek. Složení. Funkce. Peristaltika	58
Chemismus žaludeční sekrece. Řízení sekrece v žaludku	59
Pobyt potravy v žaludku. Vstřebávání v žaludku	60
Tenké střevo. Dvanáctník. Pankreatická šťáva	61
Funkce jater. Žluč	61
Hybnost střevní. Vstřebávání ve střevě	62
Tlusté střevo. Vstřebávání vody. Kvašení a hnití	64
Vyprazdňování stolice /kálení/	64

6. PŘEMĚNA LÁTEK /Zelenka V./

Přeměna bílkovin. Dusíková bilance. Bílkovinné minimum	67
Desaminace, štěpení bílkovin. Řízení přeměny bílkovin	68
Přeměna tuku. Kyseliny mastné, glycerol	69
Řízení přeměny tuků	70
Přeměna cukrů. Aerobní a anaerobní štěpení cukrů	71
Hyperglykemie. Hypoglykemie. Řízení přeměny cukrů	72
Přeměna vody. Extracelulární a intracelulární voda	72
Dehydratace. Řízení přeměny vody	73
Přeměna anorganických látek. Ionty sodíku a draslíku	74
Význam vápníku. Hořčík. Fosfor. Železo. Kobalt.	74
Mangan	74
Jod. Síra. Fluor. Měď. Zinek. Brom	75
Vitaminy. Hypovitaminosa. Avitaminosa. Hypervitaminosa	76
Vitaminy rozpustné ve vodě. Vitamin B ₁ , B ₂ , PP, B ₆ , B ₁₂	77
Vitamin H. Kyselina pantothenová	78
Vitamin C. Určování C vitamínu v moči	79
Vitaminy rozpustné v tucích. Vitamin A, D, E a F	80

7. PŘEMĚNA ENERGIÍ /Zelenka V./	
Kalorická hodnota cukrů, tuků a bílkovin . . . str.	83
Kalorimetrie přímá a nepřímá	83
Basální a klidový metabolismus. Měření. BM a KM . .	84
Kalorická denní potřeba podle činnosti	86
Přehled základů výživy	86
8. TĚLESNÁ TEPLOTA /Zelenka V./	
Tělesná teplota člověka. Zvýšená teplota. Horečka .	89
Fyzikální termoregulace. Pocení	90
Chemická termoregulace. Řízení tělesné teploty . . .	91
Přehřátí a podchlazení. Úpal a úžeh. Otuzování . . .	92
9. KŮŽE /Zelenka V./	
Složení kůže. Význam kůže. Pot	93
Mléčné žlázy. Složení mléka. Pigmentace kůže	94
10. LEDVINY /Zelenka V./	
Složení ledvin. Funkční jednotka /nefron/	95
Glomerulární filtrace. Tubulární vstřebávání	97
Tubulární sekrece. Tubulární přeměna	98
Mimoleďvinné mechanismy řízení funkce ledvin /ADH/ .	98
Leďvinné mechanismy řízení. Renin. Angiotensin . . .	98
Moč. Tvorba. Množství. Složení	98
Vyšetřování moče. Přehled funkce ledvin	99
11. VNITŘNÍ SEKRECE /Zelenka V./	
Hormonální nebo humorální regulace. Zpětné vazby . .	103
Přehled žláz s vnitřní sekrecí	105
Hypothalamohypofyzární soustava. Sekreční jádra . .	105
Podvěsek mozkový. Růstový hormon. Thyreotropní hormon	106
Adrenokortikotropní hormon. Gonadotropní hormony /FSH, LH/	107
Melanofory stimulující hormon	108
Hormony zadního laloku hypofyzy. ADH. Oxytocin . . .	108
Šišinka. Brzlík	109
Štítná žláza. Jod štítné žlázy. Dijodtyrosin . . .	110
Thyroxin a trijodthyronin. Basedowova choroba. Myxedém	110

Příštítná tělíska. Parathormon. Kalcitonin. Vápník krve	str.	111
Langerhansovy ostrůvky. Glukagon. Insulin.		111
Nadledviny. Kůra a dřeň. Kortikoidy /kortikosteron, kortisol, androgeny/		112
Addisonova nemoc. Dřeň nadledvin. Adrenalin. Noradrenalin		114
Virilizace a hirsutismus		115
Pohlavní orgány. Mužské pohlavní orgány. Spermie .		115
Ženské pohlavní orgány. Puberta. Měsíční cyklus . .		116
Oplození. Těhotenství. Význam placenty. Přejchod . .		116

12. NEUROFYZIOLOGIE /Sobolová V./

Nervové řízení vztahu mezi organismem a prostředím		119
Uspořádání nervové soustavy. Neuron. Internodium .		120
Reflexní oblouk. Vmezeřený neuron		122
Synapse. Mediátor		123
Funkční vlastnosti tkání a jejich projevy		125
Dráždivost. Podnět a dráždění. Reobaze a chronaxie		125
Podráždění. Místní podráždění		127
Vzruch. Zákon "vše nebo nic"		129
Přenos a kódování informací		130
Buněčná membrána a klidový potenciál		131
Iontová pumpa		132
Činnostní (akční) potenciál		134
Polarita membrány. Hrotový potenciál. Následné potenciály		134
Změny dráždivosti. Absolutní a relativní refrakterní fáze. Supranormální fáze		136
Labilnost		137

13. SVALOVÁ SOUSTAVA /Sobolová V./

Hladký sval. Sval srdeční. Kosterní sval		139
Stavba a složení kosterního svalu. Svalové snopce a snopečky		142
Látkové složení svalu. Sarkoplasma. Aktomyozin . .		142
Myoglobin. ATP. KP. Glykogen		143
Mikroskopická stavba svalu. Svalové vlákno. Myofibrily. Sarkoplasmatické retikulum. T- systém . . .		146
Příčné žíhání. Sarkomér		148

Extrafuzální a intrafuzální svalová vlákna . . . str.	148
Inervace kosterního svalu	148
Svalová a šlachová vřeténka	148
Svalové vřeténko. Anulospirální a větvičkové zakončení	149
Gama vlákna	151
Šlachové vřeténko	152
Hybná jednotka. Nervosvalová ploténka. Nervosvalový zápoj	153
Krevní zásobení kosterního svalu. Otevírání kapilár	156
Redistribuce krve v těle	157
Funkční vlastnosti kosterního svalu a jejich projevy	157
Stažlivost	157
Metody studia funkčních vlastností kosterního svalu	157
Příprava nervosvalového preparátu	158
Dráždění a zápis odpovědí. Přímé a nepřímé dráždění	159
Elektromyogram. Myogram	159
Pružnost svalu	160
Svalový stah. Svalové trhnutí. Doba latence. Fáze zkrácení. Fáze ochabnutí (relaxace)	161
Tetanus hladký. Tetanus vlnitý	162
Zákon "vše nebo nic"	163
Izotonický a izometrický stah svalu	163
Svalový tonus	164
Rychlá a pomalá fázická svalová vlákna	164
Bledá vlákna. Červená vlákna. Vlákna přechodného typu	164
Elektrické, chemické a mechanické děje v kosterním svalu	165
<u>ATP- přímý zdroj energie pro svalovou kontrakci .</u>	<u>167</u>
Zdroje energie pro obnovné pochody	167
Oxidační pochody	168
Anaerobní a aerobní glykolyza	168
Kyselina mléčná. Kyselina pyrohroznová	169
Kyslíkový deficit. Kyslíkový dluh	170
Tvorba tepla v kosterním svalu. Počáteční teplo .	172
Zotavné teplo	172
Svalová únava. Ochranný útlum	172
Svalová síla. Vyšetření svalové síly. Dynamometr	173

Svalová práce, výkon a účinnost	str. 176
Negativní práce. Pozitivní práce. Mechanický ekvivalent tepla	176
Výpočet mechanické práce	177
Měření svalové práce a výkonu. Ergografie. Ergometrie	178
14. CENTRÁLNÍ NERVOVÁ SOUSTAVA /Sobolová V./	
Funkční vlastnosti synapse. Jednosměrnost vedení	181
Konvergence. Divergence	181
Budivé synapse. Tlumivé synapse	181
Sumace časová. Sumace prostorová	182
Synaptické zdržení. Únava synapse	183
Útlum a jeho typy	183
Tlumivý postsynaptický potenciál. Presynaptický útlum	183
Negativní zpětná vazba	183
Funkce centrální nervové soustavy	185
Reflex a reflexní oblouk. Reakce. Adaptace	185
Paměťové stopy. Zpětnovazební okruhy. Pozitivní a negativní zpětná vazba	187
Páteřní mícha. Míšní reflexy. Svalové reflexy	188
Obranné reflexy. Reciproční inervace	189
Prodloužená mícha. Centra životně důležitých funkcí	192
Obranné reflexy. Bezmozková ztuhlost	192
Mozeček. Řízení napětí svalů. Koordinace pohybů	193
Střední mozek. Zrakové a sluchové reflexy	193
Vzpřimovací reflexy. Červené a černé jádro	194
Retikulární formace. Vzestupný neboli nespecifický dostředivý systém	195
Sestupný retikulární systém, tlumivá a budivá část	
Mezimozek. Thalamus. Syntéza informací	196
Hypothalamus. Přední a zadní jádra	196
Autonomní nervový systém. Adrenergní systém neboli sympatikus	197
Cholinergní systém neboli parasympatikus	198
Bazální ganglia. Bledá a žíhaná tělesa	200
Řetězy pohybových reflexů	200
Mozková kůra. Dostředivý specifický systém	201

Korová projekce analyzátorů	str. 202
Mimopyramidový systém. Pyramidový systém	204
15. VYŠŠÍ NERVOVÁ ČINNOST /Sobolová/V./	
Nepodmíněné a podmíněné reflexy	207
Metody studia vyšší nervové činnosti	207
Druhy podmíněných reflexů a podmínky jejich vytváření	208
Mechanismus vytváření podmíněných reflexů	210
Současný podmíněný reflex. Odsunutý nebo zpožděný podmíněný reflex. Stopový podmíněný reflex	210
Centrální podráždění a útlum. Nepodmíněný útlum dočasný a trvalý. Nadhraniční útlum. Podmíněný útlum	
Podmíněný reflex kladný. Záporný neboli útlumový podmíněný reflex. Podmíněný útlum diferenciacní	212
Dynamika centrálního podráždění a útlumu. Iradiace. Koncentrace. Indukce současná a následná	213
Analytická a syntetická činnost mozkové kůry	214
Dynamická stereotypie mozkové kůry. Zevní a korový stereotyp	214
Signální soustavy. Prvá a druhá signální soustava.	215
Typy vyšší nervové činnosti. Síla, pohyblivost a rovnováha nervových procesů	216
16. ANALYZÁTORY /Sobolová V./	
Stavba a funkční vlastnosti analyzátorů	219
Zrakový analyzátor. Akomodace oka. Blízký bod. Optometr. Zornicový reflex. Sítnice. Adaptace sítnice	222
Zraková ostrost. Snellenovy optotypy	226
Barevné vidění. Zorné pole. Perimetr	226
Prostorové a hloubkové vidění	230
Sluchový analyzátor. Vnější a střední ucho	232
Vnitřní ucho a Cortiho orgán	233
Statokinetický analyzátor	234
Statické čidlo. Kinetické čidlo	235
Vyšetření funkce statokinetického analyzátoru	237
Nystagmus. Kefalograf	238
Pohybový analyzátor. Proprioreceptory	239
Kožní analyzátor	239
Analyzátor dotyku a tlaku. Esteziometr. Rozdílový a prostorový práh	240

Tepelný a chladový analyzátor	. . . . .	str.241
Termoreceptory. Termodetektory	. . . . .	242
Analyzátor bolesti	. . . . .	242
Chuťový analyzátor	. . . . .	244
Čichový analyzátor	. . . . .	245
17. PRAKTICKÁ CVIČENÍ /Sobolová V/	. . . . .	247
18. SEZNAM PRAKTICKÝCH CVIČENÍ	. . . . .	248
19. SEZNAM TABULEK	. . . . .	249
20. SEZNAM OBRÁZKŮ	. . . . .	251
21. LITERATURA	. . . . .	255